

Kapitola 8: Určitý integrál.

Určitý integrál (1)

Definice: Necht' $f(x)$ je funkce definovaná na intervalu I a $F(x)$ je primitivní funkce k funkci $f(x)$ na I . Necht' $a, b \in I$. Potom *určitým integrálem funkce f od a do b* rozumíme číslo $F(b) - F(a)$ a píšeme

$$\int_a^b f(x) \, dx = F(b) - F(a).$$

a - dolní integrační mez b - horní integrační mez

značení: $[F(x)]_a^b = F(b) - F(a)$

Určitý integrál (2)

Poznámka:

- (i) Hodnota určitého integrálu nezávisí na volbě primitivní funkce.
- (ii) Je-li $f(x)$ spojitá funkce na intervalu I a $x_0 \in I$, pak primitivní funkci $G(x)$ k funkci $f(x)$ na I můžeme zapsat ve tvaru

$$G(x) = \int_{x_0}^x f(t) \, dt, \quad x \in I.$$

Pro $G(x)$ navíc platí, že $G(x_0) = 0$.

Vlastnosti

Věta: Platí:

- (i) $\int_a^b k f(x) \, dx = k \int_a^b f(x) \, dx$
- (ii) $\int_a^b f(x) \pm g(x) \, dx = \int_a^b f(x) \, dx \pm \int_a^b g(x) \, dx$
- (iii) $\int_a^b f(x) \, dx = \int_a^c f(x) \, dx + \int_c^b f(x) \, dx, \quad c \in (a, b)$
- (iv) $\int_a^b f(x) \, dx = - \int_b^a f(x) \, dx$

Geometrický význam

Věta: Necht' f je *spojitá nezáporná* funkce na intervalu $\langle a, b \rangle$. Potom obrazec ohraničený grafem funkce f , osou x a přímkami $x = a$, $x = b$, má plošný obsah

$$P = \int_a^b f(x) \, dx.$$

Poznámka: Necht' f je *spojitá záporná* funkce na intervalu $\langle a, b \rangle$. Potom

$$P = - \int_a^b f(x) \, dx.$$

Věta: Necht' f, g jsou *spojité* funkce na intervalu $\langle a, b \rangle$ a necht' platí $\forall x \in \langle a, b \rangle : g(x) \leq f(x)$. Potom plošný obsah obrazce, který je ohraničen grafy funkcí f a g , a přímkami $x = a$, $x = b$, je dán předpisem

$$P = \int_a^b (f(x) - g(x)) \, dx.$$

Metody výpočtu

Věta: Metoda per partes Mají-li funkce $u(x)$ a $v(x)$ na intervalu $\langle a, b \rangle$ spojitě derivace, pak

$$\int_a^b u(x)v'(x) \, dx = [u(x)v(x)]_a^b - \int_a^b u'(x)v(x) \, dx.$$

Věta: Substituční metoda Je-li funkce $f(t)$ spojitá na intervalu $\langle a, b \rangle$ a funkce $t = \varphi(x)$ má spojitou derivaci na intervalu $\langle \alpha, \beta \rangle$ a zobrazuje interval $\langle \alpha, \beta \rangle$ na interval $\langle a, b \rangle$ tak, že $\varphi(\alpha) = a$ a $\varphi(\beta) = b$, potom

$$\int_\alpha^\beta f(\varphi(x))\varphi'(x) \, dx = \int_a^b f(t) \, dt$$

$$\int_a^b f(t) \, dt = \int_\alpha^\beta f(\varphi(x))\varphi'(x) \, dx$$

Nevlastní integrály

Definice: Necht' funkce $f(x)$ je definovaná a spojitá na otevřeném intervalu (a, b) (a může být $-\infty$ a b může být ∞). Necht' $F(x)$ je primitivní funkce k funkci $f(x)$ na intervalu (a, b) , potom integrálem

$$\int_a^b f(x)dx$$

rozumíme číslo

$$[F(x)]_a^b = \lim_{x \rightarrow b^-} F(x) - \lim_{x \rightarrow a^+} F(x),$$

pokud obě limity existují a jsou konečné. [2mm] V tomto případě říkáme, že *integrál konverguje*. V opačném případě *integrál diverguje*.

Numerická integrace

Věta: Lichoběžníková metoda Necht' funkce $f(x)$ je definovaná a spojitá na $\langle a, b \rangle$. Rozdělme interval $\langle a, b \rangle$ na n stejných dílků dělicími body $a = x_0 < x_1 < \dots < x_n = b$. Označme $h = \frac{b-a}{n}$ velikost jednoho dílku, tzv. krok dělení a $f(x_i) = y_i$ pro $i = 0, 1, \dots, n$. Potom

$$\int_a^b f(x)dx \doteq \frac{h}{2} (y_0 + 2y_1 + 2y_2 + \dots + 2y_{n-1} + y_n).$$